

ROLUL APLICAȚIILOR PRACTICE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL LA GEOGRAFIE

Lucia ȚÎCU, lector superior

Nu e destul să știi, trebuie să aplici,

Nu e destul să vrei, trebuie să faci.

(G. Goethe)

Summary

Geography, together with other disciplines, allows the development of many attitudes, capabilities and skills. Approaches and geographical procurement can serve, through transfer, to other fields of knowledge and action, for example: to know how to collect information, to know how to identify a problem, knowing to relate phenomena, to know how to measure the impact, etc. In addition, geography facilitates learning very useful techniques, such as: reading photographs, building a chart, using a computer program. Therefore, in accordance with the latest updated Curriculum, geography is no longer an object for knowledge accumulation, but one in which students can, and should be guided by several key principles: the ability to situate places and facts, not just on the map, but in their environment and at different scales, in order to know how to capture the spatial dimensions; understanding and explaining the dynamics and change etc.

Practical applications are a teaching activity to develop skills and practical skills to students, as a creative activity, which operates theoretical knowledge, and leads fundamental knowledge into the functional turns. Educational experience shows that the lessons of practical application in the educational process acquire significant pedagogical functions, ensuring active participation of students in activities, increasing interest and knowledge to the contents that are proposed to learning.

Disciplina *Geografia*, împreună cu alte obiecte școlare, urmărește dezvoltarea de atitudini, capacități și competențe. Demersurile și achizițiile geografice pot servi, prin transfer, altor domenii ale cunoașterii și acțiunii, de exemplu: a ști să culegă informații, a ști să identifice o problemă, a ști să pună în legătură fenomene, a ști să măsoare un impact etc. De asemenea, *Geografia* facilitează învățarea unor tehnici foarte utile, precum: citirea unor fotografii, construirea unui grafic, utilizarea unui program informatic. Așadar, în acord cu ultimele prevederi ale Curriculumul-ui modernizat, *Geografia* nu mai este un obiect în care se acumulează cunoștințe, ci unul în care elevii pot și trebuie să fie ghidați după câteva principii esențiale: capacitatea de a situa locuri și fapte, nu doar pe hartă, ci și în mediul lor înconjurător și la diferite scări, cu scopul de a ști să surprindă dimensiunile spațiale; înțelegerea și explicarea dinamicii și schimbării etc.

Aplicațiile practice reprezintă o activitate didactică de dezvoltare a deprinderilor și priceperilor la elevi, fiind o activitate creatoare, care valorifică cunoștințele teoretice și transformă cunoștințele fundamentale în cele funcționale.

Practica educațională ne demonstrează că lecțiile – aplicație practică în procesul instructiv-educativ dobândesc funcții psihopedagogice semnificative, asigurând participarea activă a elevilor, sporind interesul de cunoaștere față de conținuturile care li se propun spre însușire.

În sistemul educațional la geografie aplicațiile practice au următoarele funcții:

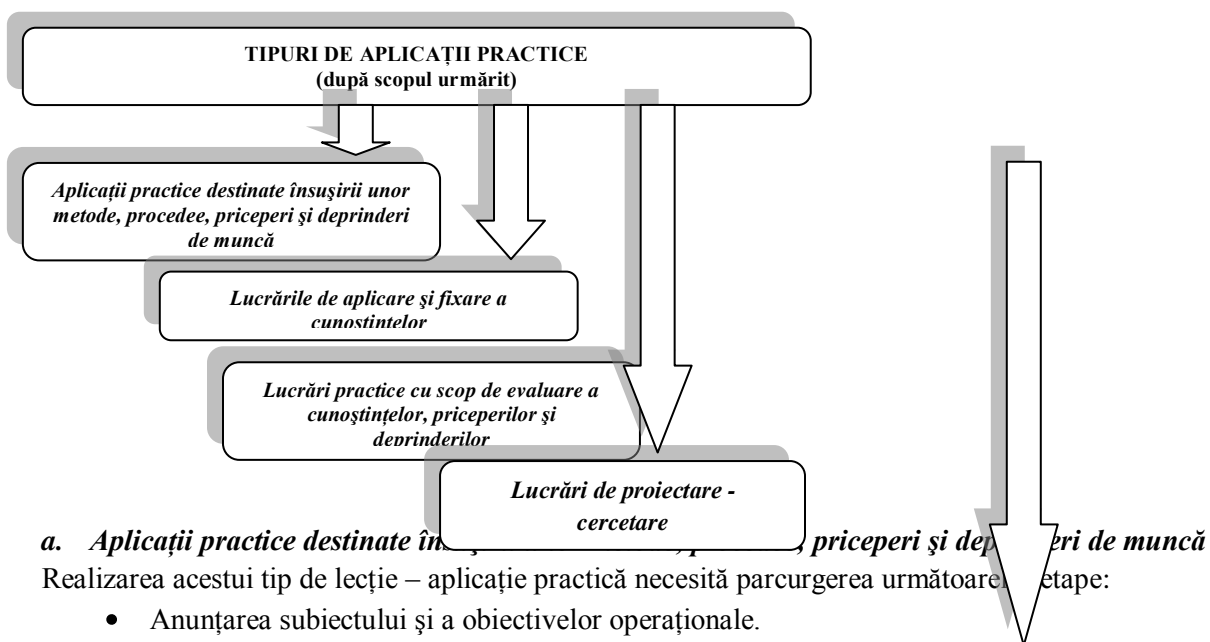
- *Cognitivă* – elevii își extind cunoștințele și priceperile, fiind îndrumați de profesor să observe, să compare, să generalizeze informația recepționată.
- *De sistematizare a cunoștințelor* – cunoștințele teoretice achiziționate sunt sistematizate pentru a rezolva exerciții, probleme, a deduce cauze, a face unele concluzii.
- *De integrare* – are loc integrarea noilor cunoștințe în arhitectura activității mintale proprii.
- *De perfecționare a comunicării* – elevii comunică colegilor rezultatele obținute în urma unor investigații.
- *Demonstrativă* – demonstrează rezultatul studiului de caz, prin reprezentări grafice, diagrame.
- *Formativă* – de formare și dezvoltare a priceperilor și deprinderilor [1, p. 75-76].

Rolul principal al aplicațiilor constă în formarea capacităților practice în cadrul învățământului formativ la geografie, pe care elevii le obțin, utilizând sub dirijarea profesorului o metodologie de cercetare a realității mediului înconjurător, transpun cunoștințele teoretice în practică, interpretează legitățile naturii în explicarea proceselor și fenomenelor, aplică procedee practice în măsurarea distanțelor pe hartă, utilizează elemente matematice la calcularea densității populației, bilanțului natural ș.a., folosește conștient și eficient sursele de informare (atlase, manuale, dicționare ș.a.).

În realizarea aplicațiilor practice este necesară respectarea unor *cerințe*, și anume:

- Aplicațiile practice trebuie să se bazeze pe cunoștințele însușite anterior de elevi sau acestea să fie achiziționate în timpul desfășurării lucrării, în caz dacă elevii nu posedă cunoștințele necesare.
- Este necesar ca profesorul să-i orienteze pe elevi în organizarea și efectuarea aplicației practice, să le îndrume activitatea, arătându-le eventualele greșeli de execuție și cauzele acestora.
- Pentru a manifesta interes și o atitudine activă în desfășurarea aplicației practice, elevilor li se vor aduce la cunoștință obiectivele lucrării, precum și importanța ei.
- Sarcinile de lucru trebuie să fie orientate spre formarea, dezvoltarea priceperilor, deprinderilor practice, atitudinilor, conform obiectivelor proiectului didactic.
- Trebuie să fie efectuat lucrul diferențiat pentru a implica în activitate elevii cu diferite nivele intelectuale.
- Metodele și procedeele de lucru să fie selectate pentru realizarea cu succes a obiectivelor urmărite.
- Timpul desfășurării aplicației practice să fie cronometrat.
- Evaluarea și aprecierea realizării aplicației practice de către profesor [4, p. 11].

În funcție de scopul urmărit se evidențiază patru tipuri de aplicații practice.

Realizarea acestui tip de lecție – aplicație practică necesită parcurgerea următoarelor etape:

- Anunțarea subiectului și a obiectivelor operaționale.
- Actualizarea cunoștințelor și datelor necesare în realizarea aplicației practice.
- Propunerea sarcinilor (sub formă de fișe – instrucțiuni) și explicarea lor.
- Efectuarea lucrării (frontal, în grupe sau individual) de către elevi, sub îndrumarea profesorului.
- Analiza și evaluarea realizării aplicației practice [2].

b. Lucrări de aplicare și fixare a cunoștințelor

Etapele orientative ale acestui gen de lucrări sunt:

- Precizarea subiectului și a obiectivelor operaționale.

- Verificarea cunoștințelor teoretice necesare desfășurării activității sau completarea acestor cunoștințe.
 - Explicarea algoritmului de desfășurare a activității și distribuirea materialelor necesare.
 - Executarea lucrării practice pe baza instructajului verbal și a îndrumării din partea profesorului.
 - Analiza și evaluarea realizării lucrării.
 - Formularea unor concluzii [5].
- c. Lucrări practice cu scop de evaluare a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor**, având ca etape:
- Subiectul și obiectivele lucrării practice.
 - Executarea individuală și independentă a lucrării de către elevi.
 - Verificarea și notarea lucrării.
 - Formularea unor concluzii [5].

Aceste lucrări se folosesc la încheierea unui capitol, teme, cu scopul de a determina calitatea și volumul cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor însușite de elevi

d. Lucrări de proiectare-cercetare

Au ca obiectiv inițierea elevilor în metodologia cercetării științifice, formarea unor aptitudini speciale și rezolvarea unor probleme sociale [5].

Exemplu de aplicație-practică la disciplina Geografie

Clasa a VI-a – *Geografia continentelor și oceanelor* [6, 7];

Subcompetențe:

1. Comunicarea corectă în limba maternă cu utilizarea adecvată a termenilor geografici.

2. Rezolvarea exercițiilor, problemelor ce țin de determinarea coordonatelor geografice.

Obiective operaționale:

Ob₁ Să explice esența noțiunii de *coordonate geografice*.

Ob₂ Să recunoască noțiunile de latitudine geografică și longitudine geografică, în baza unei liste de caracteristici.

Ob₃ Să determine coordonatele geografice ale obiectelor geografice în baza rețelei de grade.

Ob₄ Să calculeze distanța, pe linie dreaptă, între două obiecte geografice, aplicând scara hărții.

Desfășurarea lucrării:

A. Actualizarea cunoștințelor necesare pentru realizarea lucrării practice:

1. Explică esența noțiunii de *coordonate geografice*, reflectând două caracteristici principale.

2. Citește afirmațiile de mai jos și variantele de răspuns. Încercuiește litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns (poate fi doar una).

De ce este reprezentată latitudinea geografică?

a. de meridiane;

b. de paralele și meridiane;

c. de paralele.

Longitudinea geografică poate fi:

a. Vestică și estică;

b. nordică și sudică;

c. estică și sudică.

B. Sarcini destinate formării abilităților de determinare a coordonatelor geografice:

3. Determină coordonatele geografice ale următoarelor obiecte geografice: Vf. Everest, Cascada Angel, Or. Chișinău.

Aplică algoritmul la determinarea coordonatelor geografice:

a. găsim pe hartă obiectul geografic (punctul);

- b. determinăm în ce emisferă este situat punctul față de ecuator;
- c. identificăm pe care paralelă este situat punctul;
- d. determinăm în ce emisferă este situat punctul față de meridianul de origine;
- e. identificăm pe care meridian este situat punctul.

4. Determinați distanța, pe linie dreaptă, între Vf. Everest și Cascada Angel, aplicând scara hărții.

În cadrul acestei lucrări practice, elevii, individual, în grup sau frontal, fiind ghidați de profesor, repetă și aprofundează unele acțiuni în scopul consolidării priceperilor și deprinderilor de aplicare a rețelei de grade, însușesc deprinderi de lucru cu harta geografică în rezolvarea unor exerciții.

Realizarea aplicațiilor practice necesită folosirea unor mijloace și metode de învățământ al căror specific trebuie să corespundă cu conținutul și tipul lucrării și cu obiectivele operaționale urmărite.

Folosind metode adecvate și variate, elevii aplică cunoștințele teoretice, verifică autenticitatea lor sau unele ipoteze, rezolvă situații de problemă, elaborează probleme sau acumulează noi cunoștințe.

Obiectivele educaționale ale predării Geografiei necesită utilizarea unei game variate de metode active și interactive, care sporește eficiența lecțiilor, stimulează interesul și curiozitatea elevilor pentru cunoașterea realității, cultivă spiritul de investigație, ducând la o motivare superioară a învățării. Metodele participative solicită o angajare proprie efectivă, o trăire personală a acțiunii, apelează la capacitatea elevului de a gândi și de a acționa, de a-și dezvolta imaginația și de a crea.

Numai îmbinarea eficientă a metodelor de învățământ la lecții dezvoltă la elevi, într-o măsură mai mare, însușirile proprii ale gândirii: mobilitatea, flexibilitatea, capacitatea de analiză și sinteză, originalitatea gândirii, spiritul de observație, imaginația, capacitatea de aplicare a cunoștințelor și la alte discipline școlare, asigurând caracterul interdisciplinar al instruirii elevilor.

Bibliografie

1. Axînti, S., *Rolul aplicațiilor practice în procesul educațional la Geografie și nivelul de implicare a managerului școlar în realizarea plenară a cerințelor Curriculumului.*//, în „Modernitate în învățământul municipal”, nr. 3-4, Chișinău, 2009, pp. 75-82.
2. Drumea, D., Drumea, S., *Didactica geografiei*, USM, Chișinău, 2000.
3. *Geografie. Ghid de implementare a Curriculumul-ui modernizat pentru treapta gimnazială de învățământ*, Lyceum, Chișinău, 2011.
4. *Geografie. Ghid de implementare a Curriculumului modernizat pentru treapta liceală*, Cartier, Chișinău, 2010.
5. Ilinca, N., *Didactica geografiei*, Corint, București, 2008.
6. Odoleanu, N., Jioară, M., Ungurean, L., Calmîș, L., *Geografia continentelor și oceanelor. Manual pentru clasa a VI-a*, ARC, Chișinău, 2011.
7. Odoleanu, N., Jioară, M., Ungurean, L., Calmîș, L., *Geografia continentelor și oceanelor. Clasa a VI-a. Ghidul profesorului*. ARC, Chișinău, 2011.